



DOKUMENTY

Pápežská rada pre kultúru

KULTÚRA A VIERA

N. 2/2013, Roč. 21

Aktuálne vydanie revue *Culture e Fede*, ktoré vydáva Pápežská rada pre kultúru (PRpK), je venované pavilónu Svätej stolice na 55. bienále umenia v Benátkach na tému: *stvorenie (kreácia) – zničenie (de-kreácia) – znovuzrodenie (re-kreácia)*.

Ako uvádza v editoriáli Mons. Pasquale Iacobone, na začiatku celého projektu stála idea kardinála Ravasiho, predsedu dikastéria a známeho biblistu, spojiť prvé stránky Biblie s novými umeleckými vyjadreniami, ktoré by mohli komunikovať hlbokú božskú a ľudskú víziu kozmu, človeka a dejín, predstavenú v prvých jedenástich kapitolách *Knihy Genesis*.

Prioritou projektu nebolo zdôraznenie umeleckých aspektov, ale skôr spôsob stvárnenia navrhutej témy, ktorú sformulovala špeciálna komisia. Tá zároveň vybrala umelcov, ktorí rozmanitým umeleckým jazykom interpretovali tieto tri etapy biblického rozprávania. Išlo o Štúdio Azzuro, fotografa Josefa Koudelku, a Lawrence Carrola. Výsledkom ich úsilia bol pavilón Svätej stolice, po prvýkrát na Bienale umenia v Benátkach, ktorý vyvolal mimoriadny záujem medzi kritikmi umenia a odborníkmi, ako aj medzi početným zástupom návštevníkov.

Podľa Ravasiho stojí súčasné umenie v centre záujmu dikastéria, pretože predstavuje jeden z najvýraznejších prejavov kultúry týchto desaťročí. Výber témy nebol náhodný. Veď prvých jedenásť kapitol *Knihy Genezis* obsahuje tajomstvo pôvodu, objavenia sa zla v dejinách a hovorí aj o nádeji pre človeka po zničení sveta, ktoré symbolicky predstavuje potopa. Ide o základnú tému kultúry a tradície Cirkvi, ktorá vždy bola a zostáva nevyčerpatelným prameňom inšpirácie mnohých diel v dejinách umenia.

Úlohou vybraných umelcov bolo zobrazit' mnohotvárnosť témy, skonkretizovanej do troch hlavných oblastí: *stvorenie (kreácia)*, *zničenie (de-kreácia)* a *nové ľudstvo alebo (re-kreácia)*. Téma *stvorenia (kreácie)* sa sústreďuje na prvú časť biblického rozprávania, keď je stvoriteľský akt predstavený skrze Slovo a dych Ducha Svätého, pričom vytvára časovú

a priestorovú dimenziu a všetky formy života, vrátane ľudskej bytosti.

Téma *zničenia (de-kreácie)* je zameraná na voľbu človeka, ktorý sa stavia proti pôvodnému Božiemu plánu, a to cez formy etickej a materiálnej deštrukcie, ako prvotný hriech a prvá vražda (Kain a Ábel), čo vyzýva k uvažovaniu o „nehumánosti človeka“. Ako dôsledok prichádza násilie a disharmónia, ktoré sú podnetom pre nový začiatok ľudstva v dejinách, prichádzajúci cez trestajúcu a očisťujúcu udalosť potopy.

Pojmy *cesta, hľadanie, nádej*, ktoré sa predstavujú prostredníctvom postavy Noeho a jeho rodiny a následne cez Abraháma a jeho potomstvo, vedú nakoniec k načrtnutiu *nového ľudstva* a obnoveného stvorenia, v ktorom hlboká vnútorná zmena dáva nový zmysel bytia.

Téma *stvorenia* bola zverená Štúdiu Azzuro z Milána, združujúcemu audiovizuálnych umelcov, ktorí s pomocou svetla, ako aj zvukových a iných zmyslových podnetov vytvorili nemateriálny obraz (interaktívnu video-inštaláciu), reflektujúcnú vnímanie priestoru ako miesta pre vytváranie vzťahov, a to premysleným využitím nových médií.

Téma *zničenia (de-kreácie)* bola predstavená prostredníctvom diela Josefa Koudelku, ktorý svoje fotografie sám vybral a vystavil v mimoriadne sugestívnom poradí, zobrazujúc deštrukciu spôsobenú vojnou, vývoj materiálneho konzumu naprieč časom, a dve protichodné oblasti – prírodu a priemysel. Autorove snímky ukazujú opustený a zranený svet, no zároveň transformujú útržky reality na umelecké diela, ktoré niekedy hraničia až s abstrakciou.

Moment *nového ľudstva* alebo *re-kreácie* je predstavený cez tvorbu kalifornského abstraktného maliara Lawrence Carrola, a osobitne prostredníctvom tých aspektov jeho diela, ktoré sú spojené s obnoviteľnými materiálmi a procesmi premeny.

V ďalšej sekcii aktuálneho čísla sú publikované články o rôznych podujatiach dikastéria v uplynulom období a recenzie nových kníh.

-sg-

ZAHRANIČNÉ BISKUPSKÉ KONFERENCIE

COMECE a OCIPE

Europe Infos

N. 165/2013, Brusel, Belgicko

Aktuálne číslo periodika COMECE dáva do pozornosti čitateľov viaceré zaujímavé témy. Európska charita zdôrazňuje vo svojej správe o budúcnosti sociálneho štátu, že oblasť sociálnej starostlivosti je ústrednou témou, s ktorou je konfrontované EÚ a jeho členské štáty vo svojom úsilí primerane reagovať na hospodársku krízu. Charita sa v praxi stretáva najmä s ľuďmi, ktorí sú vystavení chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Spomínaná správa vznikla v spolupráci viacerých národných charít a predstavuje analýzu piatich rozličných sociálnych systémov, ktoré súbežne v súčasnosti existujú v Európskej únii. Štúdia otvorene informuje o rozdieloch garancie sociálnych istôt spomínaných systémov a kladie otázky ohľadne budúcnosti kapitalistických štátov v Európe. Vzhľadom na nedávnu hospodársku krízu a ďalšie faktory je podľa jej tvorcov nevyhnutná reforma sociálnych systémov. Európska charita pripravuje aj tzv. „tieňovú správu“ k „Stratégii Európa 2010“ a tiež „Správu o krízovom monitoringu 2014“. Bude sa tiež zaoberať dôkladnou globálnou analýzou zabezpečenia výživy a práva na primeranú výživu. Pozornosť sa venuje aj oblasti bioetiky. Autor jedného z príspevkov poukazuje na aktuálnu problematiku náhradného (surogátneho)

materstva. Okrem vážneho etického problému sa upozorňuje aj na jeho právnu stránku. Totiž matka, ktorá dieťa vynosí a pár, ktorý si takúto službu objedná a zaplatí za ňu, žijú často v rozličných štátoch, kde platia celkom iné právne predpisy, a nie je výnimkou, že takto narodené dieťa je napokon bez rodičov či štátnej príslušnosti. A to aj napriek tomu, že pár, ktorý využíva obchod náhradného materstva bol vopred s právnou problematikou oboznámený. Navyše dochádza k porušovaniu práv takejto náhradnej matky a dieťaťa, lebo sú predmetom obchodu. Najmä v prípade dieťaťa je to v rozpore s jeho právom na identitu. Viac o tejto problematike, ktorá si zaslúži čoraz väčšiu pozornosť sa možno dozvedieť v spomínanom príspevku. Zmena podnebia je vnímaná ako záležitosť solidarity a globálnej spravodlivosti, preto za ňu nesie morálnu zodpovednosť aj EÚ. Klimatickými zmenami najviac trpia chudobní a krajiny tretieho veku. Spomínaná téma bola predmetom seminára, ktorý zorganizovali Komisia pre cirkvi a spoločnosť Konferencie európskych cirkví (KEK) a Komisia biskupských konferencií Európskeho spoločenstva (COMECE) v spolupráci s Úradom európskych politických poradcov (BEPA). -Ph-

Talianska biskupská konferencia

Notizario CEI

N. 3/2013

Spravodajca prináša záverečné komuniké zo 65. generálneho zasadania Talianskej biskupskej konferencie (CEI), ktoré sa konalo od 20. do 24. mája 2013 v Ríme za účasti Svätého Otca Františka, ktorý vo svojom príhovore poukázal na mnohé dôležité úlohy Cirkvi v Taliansku, ako napr. dialóg s kultúrnymi, spoločenskými a politickými inštitúciami. V rámci zasadania sa 23. mája vo Svätopeterskej bazilike pri hrobe sv. Petra konalo aj slávnostné *professio fidei* všetkých talianskych biskupov, ktorému predsedal pápež. Tento akt sa uskutočnil v kontexte Roku viery, na zakončenie *ad limina apostolorum* talianskych biskupov z 226 talianskych diecéz.

Jednou z hlavných tém zasadania bola aktuálna situácia v celom Taliansku, poznačená perspektívou chudoby a nedostatkom práce, čo bolestne zasahuje mnohých obyvateľov. Zoči-voči tomuto ťažkému utrpeniu bola zdôraznená solidarita k bližným na úrovni farských

spoločenstiev. Episkopát tiež odsúdil veľkú priepasť medzi bohatými a novými chudobnými, pričom vyzval predstaviteľov zodpovedných za veci verejné, aby mysleli na dobro celej vlasti.

Biskupi sa tiež zaoberali aktuálnou otázkou výchovného poslania Cirkvi, ktorému je venovaný Pastoračný plán na prebiehajúce desaťročie. Tohtoročnou témou je postava a identita vychovávateľa v kresťanskom spoločenstve. Mal by sa podľa biskupov vyznačovať týmito charakteristikami: prijatá a živá viera, zmysel pre príslušnosť k Cirkvi, schopnosť vytvárať vzťahy, duch nezištnosti a spolupráce. Zdôraznenie tiež potreby permanentnej formácie vychovávateľov (katechéza pre dospelých ako osobitná forma katechézy, ocenenie formačných skúseností z rôznych oblastí života človeka a ich zapojenie do života spoločenstva – charita, liturgia, pastoračia rodín. Biskupi tiež predložili profil niektorých nových typov vychovávateľa,

napr. evanjelizátori pre dospelých; manželské páry zapojené do pastorácie pred krstom a po krste; osoby sprevádzajúce rodiny v kríze; pomocníci pre integráciu prisťahovalcov do farského spoločenstva.

Biskupi sa na zasadnutí okrem iného zaoberali: stanovením témy na Národný cirkevný kongres (Florenca, 2015): „Nový humanizmus v Ježišovi Kristovi;“ dokumentom Benedikta XVI. *Intima Ecclesiae natura* (10. decembra

2012) o rôznych organizovaných cirkevných formách charitatívnej služby; prípravou 47. sociálneho týždňa talianskych katolíkov (Turín, 12.-15. september 2013) na tému: „Rodina, nádej a budúcnosť talianskej spoločnosti;“ ako aj rôznymi právnymi a administratívnymi otázkami. Spravodajca publikuje aj *Posolstvo k 8. dňu na ochranu stvorenia* (1. september) na tému „Rodina vychováva k ochrane stvorenia“.

-sg-

Generálny sekretariát Konferencie biskupov Francúzska

Katedrála: liturgické miesto

Documents Episcopat N. 7/2013

Hoci sú katedrály často historickými a architektonickými pamiatkami, predsa je ich prvoradou úlohou byť špeciálnym liturgickým miestom, kde kresťanský ľud spolu so svojím biskupom prežíva liturgické slávenie, ako to zdôraznil Druhý vatikánsky koncil. Katedrály teda majú pre diecézu i pre jej biskupa v prvom rade liturgickú a symbolickú funkciu. Júlové číslo mesačníka francúzskych biskupov prináša príhovor P. Patricia Prétota OSB, bývalého riaditeľa Liturgického

inštitútu Katolíckeho inštitútu v Paríži, ktorý predniesol koncom novembra 2012 v Katedrále v Créteil, po tom ako podstúpila významnú renováciu a transformáciu. Jeho úvaha vychádza z textov *Biskupského ceremonálu* (1984) a *Obradu posviacky chrámu* (1988) a zameriava sa na katedrálu ako liturgické miesto, kde biskup vykonáva svoju „službu komunite“, spolu s kňazmi a diakonmi, ako aj zhromaždením veriacich, ktoré je viditeľným Kristovým telom.

-ms-

Generálny sekretariát Konferencie biskupov Francúzska

Transhumanizmus alebo ako sa science-fiction stáva skutočnosťou

Documents Episcopat N. 9/2013

Text Jeana Guilhema Xerri ukazuje fascinujúci, no zároveň hrozivý rozmer toho, čo ľudstvo bude schopné v budúcnosti uskutočniť. Technovedy, presnejšie výpočtová technika, informatika, neurokognitívne vedy a nanotechnológie zaujímajú ústredné miesto v živote jednotlivca i spoločnosti. Rastúca sila technológií vedie človeka k tomu, že sa zdráha prijať svoju zraniteľnosť a svoje limity. Hoci na jednej strane mu umožňujú naplňovať túžbu po dlhšom a kvalitnejšom živote, na druhej strane sa zameriavajú aj na oveľa hlbšiu zmenu, na transhumanizmus, ktorý má ukázať, že človek ako bytosť má len prechodne vzhľad a schopnosti ako teraz, v budúcnosti to môže byť celkom inak. Tento termín sa objavil v roku 1957, no začiatky transhumanistického hnutia spadajú do r. 1980. Po praktickej stránke sú do tohto hnutia zapojené viaceré technológie pod skratkou NBIC: nanotechnológie (N), biotechnológie (B), informačné technológie (I) a technológie mozgu (C - cerebrum). Pokiaľ ide o jeho filozofiu, v r. 1999 prijalo hnutie deklaráciu, podľa ktorej má „ten, kto si to žiada, morálne právo na využitie technológií umožňujúcich zvýšenie jeho fyzických, mentálnych alebo reprodukčných schopností, aby sa stal viac

pánom vlastného života“. Predstaviteľ transhumanistického hnutia R. Kurtzweil predpovedá, že vďaka veľkým pokrokom v oblasti umelej inteligencie, genetického inžinierstva a nanotechnológií v budúcnosti vymiznú rozdiely medzi človekom a strojom, a je nádej, že už nebudú choroby, staroba, dokonca ani smrť. NBCI sa v USA stalo aj súčasťou oficiálneho vedeckého programu zameraného na zlepšenie a zvýšenie schopností človeka, vytvorenie jedinca s väčšou výkonnosťou. Už v rokoch 2030-2050 má vo svete prevládnúť umelá inteligencia nad biologickou, pričom roboty nahradia nielen ľudí v rôznych zamestnaniach, ale postupne sa robotické časti či nanosystémy stanú súčasťou ľudských tiel či mozgu. Zatiaľ sa to deje len v prípadoch úrazov alebo poškodení mozgu, no perspektíva je zlepšovať pomocou nich schopnosti človeka ako takého. To má však vážne antropologické i psychické dopady. Človek stráca vieru v seba samého a kontakt s vlastným vnútnom, nevie už, čo je jeho vlastná identita. Preto je potrebné nanovo sa zamyslieť nad tým, kto je človek, a znovu nájsť zdroje vlastnej ľudskosti, je to nezištná obetavosť, prijatie zraniteľnosti a najmä obnovenie vnútorného života.

-ms-

ZAHRANIČNÉ PERIODIKÁ

Herder Korrespondenz

Mesačník o spoločnosti a náboženstve N. 9-11/2013

Nemecký mesačník sa venuje viacerým témam. Septembrové číslo hovorí o kultúrnom boji za rodinu a manželstvo, viaceré články sa zameriavajú na ekumenizmus a dialóg. Pozornosť sa tiež venuje mimoriadne diskutovanej publikácii Evanjelickej cirkvi v Nemecku, tzv. orientačnej pomôcke o rodine. V októbrovom vydaní časopisu sa jeden z článkov venuje oblasti liturgie, ďalší pôsobeniu rehoľníkov v Latinskej Amerike a Karibiku, či náboženskej slobode verus slobode myslenia v oblasti ľudských práv v rámci aktuálnej diskusie Rady pre ľudské práva pri OSN. Jeden z textov je tiež zameraný na oblasť duchovnej pastorácie, konkrétne na dôležitosť personálneho aspektu tejto služby. Novembrové číslo periodika venuje pozornosť osobe súčasného predsedu Nemeckej

biskupskej konferencie, ktorého úrad končí v marci, keďže dosiahol kánonický vek. Ďalší rekapituluje uplynulý Rok viery. O aktuálnych vývojových tendenciách v oblasti tzv. feministických a rodových teológií sa hovorilo v auguste na konferencii v Nemecku. Zišlo sa tu vyše 170 teologičiek a vedeckých pedagogičiek náboženstva. V ďalšom texte je reč o aktuálnych výzvach pre Cirkev v Poľsku. V tejto európskej krajine tvoria pokrstení a príslušníci Katolíckej cirkvi až 95% obyvateľstva. Zároveň však je v posledných rokoch inštitucionálna Cirkev v Poľsku vystavená čoraz väčšej kritike. Na budúci rok sa očakáva voľba nového predsedu biskupskej konferencie. Autor článku tiež pripomína dôležitosť ekumenizmu a spoločné nemecko-poľské dejiny.

-Ph-

Vision 2000

25. výročie Vision 2000

Rakúsko, N. 6/2013

Názov aktuálneho čísla rakúskeho periodika pripomína jeho jubileum. Viaceré články sú tematicky zamerané na nádej. Či už ide o prednášku Kristus – nádej sveta, ktorá odznela v opátstve Heiligenkreuz neďaleko Viedne, alebo o príspevok vedúceho jednej z komunít Cenacolo, v ktorej sa liečia závislí. Ten pripomína, že Kristus mení život a prebúdzá nádej. Tvrdí, že problémom nie sú drogy, ale prázdne srdce. Christa Mevesová sa venuje oblasti výchovy. Tá je v súčasnosti zameriavaná na úspech, kariéru a fitness. Dosiahne sa však takouto výchovou zrelá osobnosť? A ako viesť deti k zrelosti? Autorka ponúka niekoľko úvah k tejto problematike. Aj ďalší príspevok je zameraný na mládež. Problematikou puberty a sexuálnou výchovou sa už 25 rokov zaoberá učiteľka Seberniková. Hovorí o túžbe mladých uspieť v živote a o tom, čo im možno ponúknuť. Do pozornosti dáva teológiu tela Jána Pavla II. Pripomína, že ak sa mladí majú viesť k predmanželskej čistote, nedá sa tento cieľ dosiahnuť negatívnym spôsobom. Oveľa viac zaväzujú rozvíjať perspektívy do budúcnosti. Viesť mladých

k tomu, že vzájomné zdieľanie celého života je úplným darovaním sa celého človeka tomu druhému. Na záver predstavuje TeenStar program. Jeho poslanstvo znie: Ty si „star“, ak sa budeš dôkladne zaoberať všetkými dimenziami ľudského bytia. Témou ďalšieho článku je problém interrupcií. Autor hovorí o dôležitosti zvolávania Božieho milosrdenstva na tých, ktorí nedokážu dieťa prijať ako aj na tých, ktorí rozhodujú v politike a hospodárstve. Pripomína nám, že každý jeden človek sa môže v tejto oblasti angažovať, či už modlitbou alebo konkrétnou aktivitou – protestom pred potratovými klinikami, ponúkaním informácií ženám či párom, rozhovorom, povzbudením a ukazovaním Boha ako milosrdného Otca, ktorý čaká na návrat svojich detí. Aj v tomto čísle časopisu sa čitatelia oboznamujú so životným osudom jedného zo slovenských politikov. František Mikloško hovorí o období komunistickej diktatúry a vydáva svedectvo o sile viery. Rodina je v jednom z príspevkov označená za ohnisko obnovy a zdôrazňuje sa jej ústredné miesto v spoločnosti.

-Ph-

Ak máte záujem o celé znenie textov obráťte sa na Mgr. Ľubicu Hricovú, adresa: hricova@kbs.sk

Informačný list zhotovili: ThLic. Anton Ziolkovský, PhD., preklady: Mgr. Ing. Mária Spišiaková, PhD., Mgr. Ľubica Hricová, Mgr. Stanislav Gábor, grafika: Jolana Šinajová